

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ

Скрипник Н. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти*

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

вул. Садова, 2, Умань, Черкаська область, Україна

orcid.org/0000-0002-7796-0638

nellyskryp@gmail.com

Ключові слова: *дистанційне навчання, підготовка, методика, зображувальна діяльність, зворотний зв'язок, освітня платформа Moodle.*

У статті обґрунтовано значення відповідності змісту освіти та підходів до підготовки майбутніх педагогів теперішнім змінам, що відбуваються у суспільстві. Означено потребу розроблення і впровадження дистанційних освітніх технологій та пошуку нових напрямів і шляхів якісної підготовки кваліфікованих, умотивованих професіоналів, здатних до нестандартної, ефективної організації навчально-виховного процесу в закладах освіти.

З огляду на потреби сьогодення, розкрито особливості викладання курсу «Методики керівництва зображувальною діяльністю дітей» для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» в умовах дистанційного навчання. Виокремлено проблеми, з якими зіткнулися викладачі методик, де вагому частку займає освоєння студентами практичних навичок і вмінь.

Досліджено доцільність упровадження комп'ютерних та інтерактивних технологій, які охоплювали б усі етапи навчання, включаючи і практичний цикл.

Проаналізовано застосування різних вебзастосунків та освітніх платформ для дистанційного навчання у закладах вищої освіти. Особливу увагу приділено освітній платформі Moodle як ефективному ресурсу систематизованого навчального матеріалу і потужної методичної підтримки здобувачів освіти.

Окреслено характерні риси дистанційної освіти та проблеми навчання на відстані. З'ясовано, що якісна реалізація освітніх завдань залежить від організації ефективного зворотного зв'язку, тому було визначено принципи організації, проблеми і шляхи створення умов для різнопланового зворотного зв'язку на заняттях із методики керівництва образотворчої діяльності дітей дошкільного віку.

Установлено, що використання вибраної системи комп'ютерних, комунікаційних технологій та освітніх платформ здатне забезпечити необхідну інтерактивну взаємодію викладача зі здобувачами вищої освіти та якісну практичну підтримку протягом усього курсу навчання.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF TRAINING OF BACHELORS IN DISTANCE EDUCATION CONDITIONS TO GUIDE CHILDREN'S IMAGING ACTIVITIES

Skrypnyk N. I.

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Preschool Education
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
Sadova str., 2, Uman, Cherkasy region, Ukraine
orcid.org/0000-0002-7796-0638
nellyskryp@gmail.com*

Key words: *distance learning, preparation, visual activities, feedback, interactive technologies, educational platform Moodle.*

The article argues the importance of aligning educational content and approaches to the preparation of future teachers with the current changes occurring in society. It identifies the need for developing and implementing distance education technologies and finding new directions and ways for the high-quality preparation of skilled, motivated professionals capable of non-standard and effective organization of the educational process in educational institutions.

Considering the needs of today, the peculiarities of teaching the course «Methods of Guiding Children's Visual Activities» for higher education students majoring in «Preschool Education» in conditions of distance learning are revealed. The problems faced by instructors of different teaching methods, where a significant portion is dedicated to students acquiring practical skills and abilities, are highlighted.

The feasibility of implementing computer and interactive technologies covering all stages of education, including the practical cycle, is examined.

The use of various web applications and educational platforms for distance learning in higher education institutions is analyzed, with a particular emphasis on the Moodle educational platform as an effective resource for systematic learning materials and powerful methodological support for students.

The article outlines the characteristic features of distance education and the problems of learning at a distance. It was found that the quality implementation of educational tasks depends on the organization of effective feedback. Therefore, the principles of organization, problems, and ways of creating conditions for diverse feedback during classes on methods of guiding visual activities of preschool children were identified.

It was established that the use of the selected system of computer, communication technologies, and educational platforms is capable of providing the necessary interactive interaction between the instructor and higher education students, as well as high-quality practical support throughout the course of study.

Постановка проблеми. Вхідження України в освітній і науковий простір Європи ставить перед вищою школою завдання щодо модернізації освітнього процесу, одним із яких є впровадження дистанційних педагогічних технологій. Особливо це стало актуальним із початком пандемії через спалахах COVID-19, а згодом і з введенням військового стану в країні через військову агресію з боку Росії. Це призвело до необхідності переходу стандартного очного-заочного навчання на дистанційний формат. Реалізація змішаного навчання викликала

потребу розроблення і впровадження дистанційних освітніх технологій. Однак, незважаючи на ці виклики та складні умови навчання на всіх рівнях освіти, процес продовжується і має вирішувати всі поставлені державою завдання.

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти України, рекомендацій Європейського Парламенту та Ради Європи та інших ключових законів і положень про освіту, залишається потреба пошуку нових напрямів і шляхів якісної підготовки кваліфікованих, умотивованих профе-

сіоналів, здатних до нестандартної, ефективної організації навчально-виховного процесу в освітніх закладах.

Особливо важливо у цих умовах, на нашу думку, створити в освітньому закладі психологічно позитивне емоційне середовище. А починати це необхідно з найменших представників нашого суспільства. Тому нашу дослідницьку увагу ми спрямували на особливості підготовки сучасного фахівця дошкільної освіти, здатного до нестандартних рішень, творчої професійної реалізації.

Одним із дієвих засобів створення позитивного, творчого, психологічно врівноваженого середовища вважаються різні види мистецтва, які здавна мали особливий вплив на свідомість українців у силу їх ментальності. За відповідного наукового підходу, системної організації творчого процесу емоційний вплив на особистість стає дієвим засобом виховання. Не даремно психологи розглядають становлення особистості більш гармонічним і успішним саме під впливом мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Одним з основних видів мистецтва в дошкільній освіті є зображувальна діяльність. Вона має сильний психологічний вплив, оскільки в ній відображено людські думки, емоції, почуття, настрої, тобто те, що становить основу духовного світу людини. Праці дослідників (А. Богуш, Н. Голота, О. Дронова [3], Т. Житнік, О. Кононко, В. Лихвар, В. Лозової, І. Онищук, Н. Сакуліної, Г. Сухорукова, Л. Янцур [7] та ін.) доводять, що серед різних видів мистецтва саме образотворче мистецтво найефективніше впливає на розвиток і становлення особистості, бо завдяки своїй універсальності розвиває її емоційно-чуттєву сферу, поглиблює знання, формує візуальний і сенсорний досвід, естетичну культуру. Особливо це актуально у дошкільному віці.

Педагогічні аспекти використання образотворчого мистецтва з метою впливу на становлення і розвиток особистості дитини були предметом дослідницької уваги як теоретиків (Ю. Борєв, Є. Ільїн, В. Котляр, О. Олексюк, Є. Фльоріна, Є. Шорохов та ін.), так і практиків (А. Бакушинський, Н. Ветлугіна, О. Дронова [3], Н. Дяченко, Т. Комарова, Н. Сакуліна, Г. Смольникова та ін.). Вони доводили у своїх дослідженнях, що діти, у яких відсутні навички зображувальної діяльності, не можуть повноцінно сприйняти об'ємну форму, перспективу, різноманітність відтінків кольору. Видатними педагогами минулого (Я. Коменський, Д. Дідро, Ф. Гребель, Й. Песталоці, С. Русова, В. Сухомлинський та ін.) навчання дітей зображенню розглядалося як підготовка руки й ока до письма, а також як перша сходинка до загальної системи навчання. Тобто можна стверджувати, що

ця діяльність є необхідним складником засвоєння дітьми навколишньої дійсності. Не випадково цей вид діяльності прописаний у всіх програмах виховання і навчання дітей дошкільного віку, зокрема в Базовому компоненті дошкільної освіти України (2021 р.) у змістовому напрямі «Дитина і світ мистецтва» [2].

Відповідно, не викликає сумніву важливість і необхідність підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до організації зображувальної діяльності дітей в освітньому процесі. Цей процес потребує досить великої частки практичної підготовки. Але, на жаль, потрібно відзначити цілу низку особливостей у зміненні змісту освіти, її форм і підходів до процесу, пов'язаних із необхідністю дистанційного навчання. І особливо це є проблемою саме для викладання прикладних дисциплін, якою є «Методика керівництва зображувальної діяльності дітей».

Отже, щоб розкрити оптимальні шляхи підготовки здобувачів вищої освіти до керівництва зображувальною діяльністю дітей у закладі дошкільної освіти, необхідно розглянути ті умови, в яких опинилися сьогодні всі освітні заклади. Проблема дистанційного навчання з'явилася відносно недавно, але розглядалася в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених. Більшість наукових праць присвячена дослідженню загальних питань організації дистанційного навчання (С. Авдошин, В. Биков, С. Віллер, М. Карпенко, В. Кухаренко, Е. Полат, D. Keegan, M. Moore та ін.). Але є роботи, у яких ґрунтовно проаналізовано можливості та шляхи розроблення інформаційних комп'ютерних засобів навчання, особливості їх використання (Е. Носенко, Г. Чекаль, М. Жалдак, О. Хуторський, Т. Коваль, S. Downes, I. Allen, S. Hiltz та ін.). Досить ґрунтовно досліджували застосування інформаційних технологій у дистанційному освітньому процесі Н. Ашиток [1], В. Биков, П. Грицюк, Н. Корсунська, Ю. Пасічник, П. Стефаненко та ін. Дослідники В. Кухаренко, Н. Олійник [6], В. Рибалка та ін. розробляли технології створення дистанційного курсу, які стали важливою підтримкою педагогічних працівників у період активного впровадження дистанційних форм роботи у навчальний процес закладів освіти.

Мета статті. З огляду на вищезазначене, ми вбачали необхідним розкрити особливості викладання дисципліни «Методика керівництва зображувальною діяльністю дітей» для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз та узагальнення дослідницьких праць із проблем дистанційного навчання дає змогу визначити *дистанційне навчання* як форму навчання з вико-

ристанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію педагога зі здобувачами освіти та їхню самостійну роботу в Інтернет-мережах [4]. Тобто це, передусім, процес зміни змісту, методів, організаційних форм підготовки здобувача освіти в умовах комп'ютеризації суспільства. Причому комп'ютеризація та інформатизація освіти викликані не лише умовами, які склалися у суспільстві (пандемія, військовий стан), а й необхідністю використання великих обсягів інформації в усіх сферах діяльності, з одного боку, і неможливістю формування та обробки інформації без допомоги комп'ютерних технологій і засобів зв'язку – з іншого.

Дослідниками було визначено характерні риси дистанційної освіти, з яких найбільш суттєві такі:

- гнучкість і модульність;
- мобільність та економічна ефективність;
- координаційна роль викладача;
- спеціалізований контроль якості освіти;
- використання спеціалізованих технологій і засобів навчання.

Зрозуміло, що дистанційне навчання повинне бути таким самим ефективним, як і традиційна форма здобуття освіти. Онлайн-навчання має не лише певні переваги, а й ставить перед учасниками освітнього процесу певні вимоги. Зокрема, це якісна медіаграмотність як здобувачів освіти, так і викладачів, уміле застосування дистанційних інтерактивних, комп'ютерних технологій із відповідними специфічними підходами, що забезпечують продуктивну взаємодію учасників процесу. Для забезпечення успішної взаємодії під час освітнього процесу, окрім технічних навичок, викладачеві потрібно володіти низкою професійних і особистих компетентностей, які зможуть зацікавити, активізувати студентів, втримати їхню увагу протягом усього заняття.

Тож на сучасному етапі розвитку подій великого значення набуває відповідність змісту освіти теперішнім змінам, що відбуваються у суспільстві та професійно-кваліфікаційній структурі. Сучасному фахівцю буде важко конструктивно мислити, результативно працювати без уміння використовувати різні технічні, комп'ютерні та інтерактивні технології, а тим більше в умовах дистанційної форми навчання і трудової діяльності. Майже весь навчальний процес у закладах вищої освіти сьогодні проходить саме так – із використанням різних вебзастосунків (типу Google Диск, Google Hangouts, Google Календар, Google Документи, Google Таблиці, Google Презентації, Google Classroom, Google Meet тощо) та освітніх платформ для дистанційного навчання типу Moodle.

У своїй викладацькій роботі, зокрема і для викладання курсу «Методика керівництва зобра-

жувальної діяльності дітей», ми найактивніше використовуємо застосунок Google Meet і всі його інструменти, які дають можливість проводити дистанційні заняття зі здобувачами вищої освіти в синхронному режимі та за максимальної активності всіх учасників. А найбільш ефективним ресурсом, на нашу думку, стала освітня платформа для дистанційного навчання Moodle.

Узагалі, функціональність і корисність цієї платформи важко переоцінити, адже це безкоштовна, відкрита (Open Source) система, яка не потребує для своєї роботи жодного платного програмного забезпечення, лише простий браузер, будь-який гаджет та доступ до Інтернету. Ця освітня платформа (Moodle) допомогла нам успішно організувати дистанційне вивчення методики керівництва зображувальної діяльності дітей в умовах карантину і військового стану. Вона стала потужною методичною підтримкою здобувачів вищої освіти як база систематизованого навчального матеріалу, а викладачам – як додаткова можливість здійснення дистанційного оперативного модульного та підсумкового контролю.

Передусім на платформі Moodle студенти мають можливість ознайомитись із робочою навчальною програмою курсу «Методика керівництва зображувальної діяльності дітей», яка забезпечує необхідні компетентності, затверджені у Стандарті вищої освіти зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня. Програма включає комплекс завдань, який корелюється з освітнім напрямом «Дитина у світі мистецтва» із Базового компонента дошкільної освіти [2] і умовно розділений на два взаємопов'язані змістові модулі.

Перший змістовий модуль передбачає ознайомлення студентів із поліфункціональністю образотворчого мистецтва як основи реалізації особистісно-орієнтованої моделі організації образотворчої діяльності дошкільнят. У процесі вивчення цього модуля вирішуються такі завдання:

1. Формування розуміння взаємозв'язку понять «культура», «освіта», «мистецтво»; озброєння теоретичними знаннями про специфіку відображення дійсності в образотворчому мистецтві, його функції у суспільстві та історію розвитку художніх напрямів образотворчого мистецтва.

2. Ознайомлення з основними видами і жанрами образотворчого мистецтва, засобами їх художньої виразності.

3. Осмислення дитячої творчості як психолого-педагогічного феномену; ознайомлення з основними та альтернативними програмами навчання дітей образотворчої діяльності; аналіз особливостей організації педагогічного супроводу зображувальної діяльності дітей дошкільного віку.

Другий змістовий модуль охоплює необхідні знання про організацію занять з образотворчої діяльності дітей у закладах дошкільної освіти. Цей модуль включає такі основні теми для вивчення та практичного оволодіння студентами:

1. Види образотворчої діяльності та послідовність оволодіння ними дітьми дошкільного віку.
2. Форми і методи організації образотворчої діяльності дітей різних вікових груп. Різноманітність технік. Види занять із дошкільниками.
3. Розвиток дитини в процесі різних видів занять із ліплення.
4. Методи педагогічного супроводу занять з аплікації в ЗДО.
5. Особистісно-розвивальна спрямованість конструктивно моделюючої діяльності в різних вікових групах.
6. Декоративна діяльність дітей у закладах дошкільної освіти.
7. Розвиток зображувально-художніх здібностей дітей засобами нестандартних технік.
8. Форми і методи педагогічної взаємодії закладів освіти та сім'ї з проблем розвитку дитини засобами образотворчого мистецтва.

Для успішного досягнення поставлених завдань ми використовували різні методи навчання та інформування здобувачів. Серед них були пояснювально-ілюстративні та репродуктивні методи (розповідь, обговорення, пояснення, дискусія, демонстрація, спостереження тощо); нестандартні з інтерактивними технологіями (мозковий штурм, вправлення навичок, моделювання професійної діяльності, творчі проекти, ігрові активності тощо); методи з пошуковими технологіями (аналітичні, проблемно-пошукові, дослідницькі, індуктивні, дедуктивні тощо), а також методи дистанційного навчання (відеосемінари, онлайн-дискусії, індивідуальні та групові консультації, лабораторні практики, тестування, бліц-опитування, квізи і т. п.). При цьому викладач мусить відмінно володіти різними онлайн-ресурсами: платформами, інтерактивними дошками, програмами, конструкторами тестів і т. п. Практичні завдання для студентів необхідно адаптувати до мультимедійних можливостей комп'ютера.

Процес навчання на відстані від викладача за допомогою інформаційних технологій для курсу «Методика керівництва зображувальною діяльністю дітей» виявився досить непростим. У цьому процесі була визначена низка проблем, з якими ми зіткнулися:

– під час використання цифрових технологій виникає складність щодо отримання зворотного зв'язку та читування емоційних проявів учасників взаємодії;

– обмежена можливість діалогу в процесі обговорення навчального матеріалу (недостатність комунікативної взаємодії);

– складність у подачі та засвоєнні практичних умінь та навичок (навіть найсучасніші технології не замінять реальної практики);

– недостатній рівень контролю за включеністю всіх учасників взаємодії, що призводить до неточного і суб'єктивного оцінювання.

Але, на жаль, надзвичайно мало досліджень дистанційного навчання дають відповіді на визначені недоліки. Деякі дослідники (Н. Ашитов [1], Н. Олійник [6], Н. Муліна [5], О. Кондаков та ін.) намагалися розкрити деякі аспекти проблем і особливу увагу приділяли саме зворотному зв'язку під час дистанційного навчання.

За визначенням Н. Олійника, зворотний зв'язок слід «...розглядати як постійний, цілеспрямований процес взаємодії всіх учасників дистанційного навчання, що передбачає отримання інформації про хід та результати навчальної діяльності студентів і розроблення на її основі коригувальних дій щодо вдосконалення системи навчання» [6, с. 217]. Звісно ж, спілкування між учасниками онлайн-навчання обмежене технічними та технологічними засобами, тому за відсутності якісного зворотного зв'язку виникає нерозуміння студента певних аспектів власних успіхів чи, навпаки, помилковості у практичній реалізації набутих знань.

Інформаційний зворотний зв'язок дає студенту можливість отримати додаткові роз'яснення, уточнення щодо виконання того чи іншого завдання, задати уточнюючі питання щодо конкретної роботи чи процесу. Але, на жаль, такої можливості в дистанційному навчанні дуже не вистачає, і особливо це відчувається під час викладання методик. Тому для досягнення ефективного зворотного зв'язку в умовах дистанційного навчання важливим є дотримання певних принципів, які були визначені дослідницею Н. Муліною:

- розвиток навичок самооцінки (рефлексії);
- надання високоякісної корисної інформації;
- стимулювання до спілкування, діалогу та активності;
- забезпечення об'єктивності оцінювання відповідей;
- забезпечення умов для досягнення бажаного рівня опанування навчального матеріалу;
- стимулювання мотивації, позитивного настрою та самоповаги;
- постійне вдосконалення процесу викладання [5, с. 609–616].

Отже, ми розуміємо, як складно досягти організації якісного, різнопланового зворотного зв'язку від учасників онлайн-зустрічі. Особливо важко вдається формування практичних умінь і навичок в умовах, коли у здобувачів обмежена можливість задавати додаткові питання, очікувати детальні пояснення, уточнення чи навіть показ

від викладача. Особливо це складно на практичних заняттях з освоєння методики виконання різних видів образотворчого мистецтва, з якими майбутній вихователь має ознайомити і навчити виконувати дитину. Адже студентам необхідно особисто апробувати всі прийоми і методи зображення, ліплення, аплікації чи конструювання. А місія викладача – продемонструвати ці прийоми і сформулювати навички виконання. Усі ці недоліки і труднощі можуть сприяти зниженню мотивації і негативно вплинути на якість отриманих знань та вмінь у цілому.

У цих умовах на допомогу приходять Інтернет-ресурси з величезною кількістю готових відеозанять для дітей дошкільного віку. В Інтернет-мережах можна знайти також багато онлайн-занять із зображувальної діяльності для дітей дошкільного віку, які масово викладають вихователі закладів дошкільної освіти. І студенти користуються цими роликами для виконання завдань із курсу. У цих відео часто демонструють нестандартні форми занять і прийоми зображення, які проводяться у творчому та креативному вигляді. На жаль, треба констатувати, що якість таких занять досить часто не відповідає методичним рекомендаціям і вимогам, тому місія викладача – допомогти здобувачам усе ж таки освоїти класичну методику виконання, а вже потім використовувати нестандартні методи і прийоми.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. В умовах, які склалися у суспільстві, процес навчання став складним і багатогранним. Не завжди легко і просто сформулювати у здобувачів освіти необхідні знання, а особливо практичні вміння. Ми зіткнулися з певними труднощами викладання дисципліни «Методика керівництва зображувальної діяльності» та формування вміння виконувати різні прийоми і методи зображення, які необхідні майбутнім педагогам у роботі з дітьми. У дослідженні було з'ясовано, що реалізація освітніх завдань більшою

мірою залежить від організації ефективного зворотного зв'язку.

Зворотний зв'язок, як і саме дистанційне навчання, може реалізовуватися різними засобами, а саме: через відеоконференції, вебінари, чати, месенджери, електронне тестування, повідомлення і відповіді студентам у різному форматі, відгуки і резюме на виконані завдання, електронні журнали облік оцінок, бліц-опитування, квізи тощо.

Ми переконалися, що використання вибраної системи комп'ютерних, комунікаційних технологій та різноманітних освітніх платформ здатне забезпечити інтерактивну взаємодію викладача зі студентами. Це дає змогу створити таке навчальне середовище, яке налагоджує зворотний зв'язок, забезпечує діалог між викладачем та студентом і практичну підтримку з боку викладача протягом усього курсу навчання.

Таким чином, нові виклики сучасності поставили перед освітою нові складні завдання. Усі переконалися, наскільки важливою є дистанційна форма спілкування та навчання в умовах особливих критичних ситуацій. За цей короткий період педагогічними працівниками були вироблені необхідні методичні прийоми та організаційні форми дистанційного навчання, які забезпечують якісну освіту та підготовку випускника освітнього закладу з гарантованим рівнем загальних та спеціальних компетенцій для реалізації професійних амбіцій. Стало зрозумілим, що кризовий період в історії країни закінчиться, а навички та методи дистанційного навчання залишаться затребуваними надовго.

Звісно, ми не претендуємо на ідеальність нашого бачення викладання методики та розуміємо, що необхідно продовжувати вдосконалювати та адаптовувати цей процес під потреби і вихідні умови. Уважаємо необхідним розширювати технологічні можливості супроводу студентів на практичних заняттях з освоєння прийомів і способів зображувальної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ашиток Н.І. Нова освітня реальність: дистанційна освіта у вищій школі в умовах пандемії. *Молодь і ринок*. 2021. № 3(189). С. 13.
2. Базовий компонент дошкільної освіти України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 28.03.2023).
3. Дронова О. Феномен дитячого малювання. *Дошкільне виховання*. 2004. № 10. С. 8–9.
4. Методика дистанційного навчання : збірник статей / за ред. В.А. Ребрини. Хмельницький : ХОППО, 2021. 99 с.
5. Муліна Н.І. Організація ефективного зворотного зв'язку в дистанційному навчанні іноземних мов. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди»*. 2013. Вип. 31. Т. I(43). С. 609–616. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/43373/3/article_Mulina_kyiv_13.pdf (дата звернення: 20.03.2023).

6. Олійник Н.Ю. Зворотний зв'язок в електронному навчанні як педагогічна проблема. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2016. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2016_2_18 (дата звернення: 28.03.2023).
7. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. *Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник*. Київ : Слово, 2010. 376 с.

REFERENCES

1. Ashytok N.I. (2021) Nova osvitnja realnistij: dystancijna osvita u vyshhij shkoli v umovakh pandemiji [The new educational reality: distance education in higher education in the conditions of the pandemic]. *Molodj i ryнок*. no.3 (189). pp. 13.
2. Bazovyj komponent doshkilnojji osvity Ukrainy [Basic component of preschool education in Ukraine]. (unpublished) URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doskilynnoi%20osvity.pdf (accessed: 28 march 2023)
3. Dronova O. (2004) Fenomen dytjachogho maljuvannja [The phenomenon of children's drawing]. *Doshkiljne vykhovannja*. no. 10. pp. 8–9.
4. Rebryny V.A. (ed) (2021) *Metodyka dystancijnogho navchannja* [Methodology of distance learning]. Khmeljnyckyj: KhOIPPO.
5. Mulina N.I. (2013) Orghanizacija efektyvnogho zvorotnogho zv'jazku v dystancijnomu navchanni inozemnykh mov [Organization of effective feedback in distance learning of foreign languages]. *Ghumanitarnyj visnyk DVNZ Perejaslav-Khmeljnyckyj derzh. ped. un-t im. Gh. Skovorody*. vol. 31 no. I (43) Kyiv: Ghnozys. pp. 609–616. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/43373/3/article_Mulina_kyiv_13.pdf (accessed: 20 march 2023)
6. Olijnyk N.Ju. (2016) Zvrotnyj zv'jazok u elektronnomu navchanni jak pedagoghichna problema. Vidkryte osvittje e-seredovyshhe suchasnogho universytetu [Feedback in e-learning as a pedagogical problem. Open educational e-environment of a modern university]. vol. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2016_2_18 (accessed: 28 march 2023).
7. Sukhorukova Gh.V., Dronova O.O., Gholota N.M., Jancur L.A. (2010) *Obrazotvorche mystectvo z metodykoju vykladannja v doshkiljnomu navchaljnomu zakladi* [Fine arts with teaching methods in a preschool educational institution]. Kyiv: Vydavnychyj dim “Slovo”. (in Ukrainian).